



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PETICIJŲ KOMISIJA

IŠVADA DĖL ANTANO ALGIMANTO MIŠKINIO PETICIJOS

2021 m. rugsėjo 8 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2021 m. rugsėjo 8 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Antano Algimanto Miškinio peticijoje pateiktą pasiūlymą teisės aktuose įteisinti nuostatą, kad asmenims, davusiems priesaiką, gavusiems Lietuvos Respublikos piliečio pasą ar tapatybės kortelę, būtų įteikta Lietuvos Respublikos Konstitucija, ir priėmė sprendimą šį pasiūlymą atmesti.

Seimo Peticijų komisija šį sprendimą priėmė atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento pateiktas nuomones ir dėl toliau nurodytų priežasčių.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucija – tai aukščiausios teisinės galios aktas. Konstitucijoje atsispindi visuomenės sutartis – visų Lietuvos Respublikos piliečių demokratiškai priimtas įsipareigojimas jų dabartinei ir būsimosioms kartoms gyventi pagal Konstitucijoje įtvirtintas pamatines taisykles ir joms paklusti, idant būtų užtikrintas valdžios legitimumas, jos sprendimų teisėtumas, žmogaus teisės ir laisvės, idant visuomenėje būtų santarvė. Konstitucija, kaip aukščiausios teisinės galios aktas ir visuomenės sutartis, yra grindžiama universaliomis, nekvestionuojamomis vertybėmis – suvereniteto priklausymu Tautai, demokratija, žmogaus teisių ir laisvių pripažinimu bei jų gerbimu, pagarba teisei bei teisės viešpatavimu, valdžios galių ribojimu, valdžios įstaigų priederme tarnauti žmonėms ir atsakomybe visuomenei, pilietiškumu, teisingumu, atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekiu (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d., 2006 m. rugpjūčio 19 d., 2009 m. rugsėjo 24 d. nutarimai, 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas, 2014 m. sausio 24 d., 2014 m. liepos 11 d. nutarimai).

Konstitucija saisto ir pačią valstybinę bendruomenę – pilietinę Tautą (Konstitucinio Teismo 2020 m. liepos 30 d. nutarimas), visi kiti teisės subjektai, *inter alia* teisėkūros subjektai, rinkimų (referendumų) organizavimo institucijos, referendumų iniciatyvinės ir kitos piliečių grupės, yra saistomi Konstitucijos, turi jos laikytis ir nepažeisti (Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d.

nutarimas). Konstitucinis Teismas taip pat pabrėžė, kad Konstitucija yra aukščiausios teisinės galios aktas, aukščiausia teisė, visų kitų teisės aktų teisiškumo ir legitimumo matas; visų teisėkūros subjektų diskreciją riboja aukščiausioji teisė – Konstitucija; visi teisės aktai, visų valstybės ir savivaldybių institucijų bei pareigūnų sprendimai turi atitikti Konstituciją, jai neprieštarauti (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Taigi Lietuvos teisinėje sistemoje konstitucinės normos yra privalomos. Pažymėtina ir tai, kad Konstitucijos 7 straipsnyje yra įtvirtinta, kad negalioja joks įstatymas ar kitas aktas priešingas Konstitucijai; galioja tik paskelbti įstatymai; įstatymo nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės. Kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, tol, kol teisės aktai (jų dalys) Konstitucijos ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo nustatyta tvarka nėra pripažinti prieštaraujančiais Konstitucijai (poįstatyminiai aktai – prieštaraujančiais Konstitucijai ir (arba) įstatymams) arba kol jie nėra nustatyta tvarka pripažinti netekusiais galios, juose nustatytas teisinis reguliavimas atitinkamiems teisinių santykių subjektams yra privalomas. Asmenį, kuris paklūsta teisei, laikosi įstatymų reikalavimų, saugo ir gina Konstitucija. Šios nuostatos nepaisymas reikštų, kad nukrypstama ir nuo Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Kartu atkreiptinas dėmesys į tai, kad, kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, teisė negali būti nevieša (Konstitucinio Teismo 2001 m. lapkričio 29 d. nutarimas). Konstitucinis reikalavimas, kad gali galioti tik tie įstatymai, kurie yra paskelbti, – svarbi teisinio tikrumo prielaida. Šis konstitucinis reikalavimas yra neatsiejamas nuo konstitucinio teisinės valstybės principo (Konstitucinio Teismo 2003 m. spalio 29 d. nutarimas). Siekiant teisės viešumo, Lietuvos teisinėje sistemoje įtvirtintas ir teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 4 punkto nuostatomis, šis principas reiškia, kad teisėkūra turi būti vieša, su bendraisiais interesais susiję teisėkūros sprendimai negali būti priimami visuomenei nežinant ir neturint galimybių dalyvauti, valstybės politikos tikslai, teisinio reguliavimo poreikis ir teisėkūroje dalyvaujantys subjektai turi būti žinomi, visuomenei ir interesų grupėms sudarytos sąlygos teikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo visose teisėkūros stadijose, taip pat turi būti žinomi teisės aktų projektų rengimą inicijavę, teisės aktų projektus parengę, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atlikę subjektai ir galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą atliekantys subjektai. Įstatymai turi būti paskelbti viešai, kad su jais galėtų susipažinti visi teisės subjektai.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Teisėkūros pagrindų įstatymo, kuriame nustatomi teisėkūros principai, stadijos, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų teisėkūroje dalyvaujančių asmenų teisės ir pareigos, 6 straipsnio 2 dalies 1 punkte Konstitucija pradedamas Teisės aktų registre privalomų skelbti teisės aktų sąrašas. Taigi Konstitucija yra ne tik Lietuvos

Tautai privalomas, bet ir viešai prieinamas teisės aktas, kurį galima rasti ne tik popieriniame formate, bet ir elektroninėje erdvėje. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, popierinio Konstitucijos leidinio įteikimas asmenims, davusiems priesaiką, taip pat kartu su pirmą kartą gautu Lietuvos Respublikos piliečio asmens dokumentu galėtų būti vertinamas tik kaip simbolinio pobūdžio gestas, kuriuo naujos pareigos ar teisės asmenims nebūtų sukuriamos. Šis klausimas nėra svarbiausias visuomenės gyvenimo klausimas, kuris turėtų būti sprendžiamas įstatymų lygmeniu.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad iš pareiškėjo peticijos turinio nėra aišku, kokiems „priesaiką davusiems“ asmenims siūloma įteikti Konstituciją: Lietuvos Respublikai prisiekusiems asmenims, kuriems suteikta arba grąžinta Lietuvos Respublikos pilietybė, ar aukščiausiesiems valstybės pareigūnams, kurie privalo duoti Konstitucijoje numatytą priesaiką prieš pradėdami eiti pareigas, ar ir kitiems asmenims, kurių pareiga prisiekti nustatyta įstatymuose (pavyzdžiui, savivaldybių tarybų nariams, vidaus tarnybos sistemos pareigūnams ir kt.). Svarstant peticijoje pateiktą siūlymą nustatyti teisinį reguliavimą, pagal kurį Konstitucija būtų įteikiama visiems asmenims, pirmą kartą gavusiems asmens tapatybės kortelę ar pasą, reikėtų atsižvelgti į tai, kad šie asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinantys dokumentai pagal Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymą gali būti išduodami ir jaunesniems nei 16 metų piliečiams nuo pat jų gimimo, taip pat į tai, kad Konstitucijos įteikimo išlaidas turėtų apmokėti valstybė, o ne piliečiai, kuriems ji būtų įteikiama, nes, kaip minėta, Teisės aktų registre paskelbta Konstitucija yra visiems prieinama. Taigi siūlomas reikalavimas kelia abejonių ne tik dėl jo įtvirtinimo poreikio, bet ir dėl jo įvykdymui reikalingų lėšų skyrimo iš valstybės biudžeto tikslingumo.

Seimo Peticijų komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. VIII-1408 „Dėl Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Seimo rudens sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Antano Algimanto Miškinio peticijos“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis

Rasa Griciūtė, tel. (8 5) 239 6817, el. p. rasa.griciute@lrs.lt